

'On-demand' -palveluna tilattujen kirjojen ei-kaupallinen vaihdanta yleishyödyllisenä palveluna

Mikko Vainio, kirjastopalveluiden johtaja/ Vantaan kaupunginhallituksen jäsen: "IndividuAL-kirjat ratkaisevat suurimman esteen, miten käsitellä immateriaalioikeuksia - oikeudenmukaisella ja laillisella tavalla".

Tekijänoikeusneuvosto
Opetus- ja kulttuuriministeriö

UPC Oy⁶ (UPC) hyödyntää suomalaisten asiakkaiden² hyväksymää ja maailmanlaajuisesti³ hyväksyttyä itsenäisen identiteetin (SSI¹) -lähestymistapaa niiden henkilökohtaisten palvelujen tarjoamiseksi, joiden osalta on Suomen lain mukaan käytettävä todentamista.

Suomalaisen kansalaisjärjestön, MyData Global, Operators hubs (MDO) kautta toteutetaan maailmanlaajuisista SSI¹-pohjaisten ratkaisujen kehittämistä, joissa käytetään Verifiable Credentials⁴ (suom. "todennettavissa oleva todistus", VC-todistus), vahvistamaan kuluttajan lainmukaisen oikeuden palveluun. Näitä palveluja ovat esimerkiksi julkisen kirjaston (JK) oikeudenmukaisen käytön VIP-poikkeukset näkövammaisille⁵ (VIP-palvelut), ja kirjan kopiointi yksityiseen käyttöön tekijänoikeuslain (TOL) 12 §:n 1. ja 2. momentin mukaisesti.

UPC yhdessä NGI:n projektitiimin⁶ (MyData IndividuALbooks) ja MDO:n kanssa tarjoaa matemaattisesti hyväksyttyä VC-todistuksia julkisille kirjastoille käyttäen kustannustehokasta liiketoimintamallilla (STOLICLUX⁷) kirjojen omatuotantoon, eli tosin sanoen JK-kirjojen levitykseen (suora kotiinkuljetus tilattavasta kirjatulostimesta JK-asiakkaan kotiin, kirjojen jakaminen vertaisverkossa) JK-seinien ulkopuolella, mikä säästää JK:n manuaalisia työpaikkoja, vähentää hiilidioksidipäästöjä sekä varmistaa Long Tail- ja bestseller-kirjatuotteiden maailmanlaajuisen saatavuuden, kun niitä ei ole saatavana paikallisista kirjastoista.

Toimien UPC:n asiamiehenä tässä projektissa, pyydän tekijänoikeusneuvostoa antamaan lausunnon ja vastaamaan seuraaviin kysymyksiin, jotka mahdollinen asiakkaamme Espoon kaupungin kirjastot (Helmet Kirjastot, HK) on esittänyt meille:

Onko HK:n laillista käyttää uusiin MDO-tapauksiin,

- kun JK toimittaa VC:n (kirjaston asiakkaan kirjastokorttitiedot) MDO:n SSI¹-järjestelmälle;
- kun JK tukee sovellustamme, joka tuo lisäarvoa HK:n "kirjasuositus" -sovellusta (TaskuKirjasto, Obotti) City MyData Operator (OmaData), kirjastot⁸
- kun JK antaa asiakkailleen oikeuden kopioida kirjoja omaan käyttöön

- 1.1 JK:n näkövammaisen asiakas tekee kirjasta kopion Marrakeshin VIP-sopimuksen mukaisesti⁵
 - 1.2 JK:n asiakas tekee kirjakopion henkilökohtaiseen käyttöön TOL:n 12 §:n mukaisesti
 - 1.3 Sanasto maksaa 1.1 ja 1.2 -kohtien mukaiset kirjojen kopiointimaksut suomalaisille kirjailijoille, JK-lainoista voimassa olevan lain mukaisesti.
-
- 2.1 1.3 -kohdan mukainen rojaltien maksu maksetaan muille kuin suomalaisille kirjojen tekijöille, jotka ovat ulkomailla paikallisen MDO-palvelun kautta SSI¹-luvan saaneita tahoja, kun JK:n luotettava VC⁴-liikkeeseenlaskija tarjoaa SSI¹: n (Creative Passport⁹, jota käytetään musiikkitaiteilijoiden rojaltimaksuihin). Sanaston (joko VC:n⁴, Celia¹⁴ tai JK:n kautta) maksamat rojalit maksetaan kansainvälisten sopimusten, kuten Marrakeshin VIP-sopimukseen⁵, ja muiden kansainvälistä kirjojen lainaamista koskevien sopimusten (Internet-arkisto/**Internet Archive's CDL (Controlled Digital Lending)**¹⁶, Europeana, Gutenberg-projekti jne.) mukaisesti, jotka takaavat e-kirjojen virtauksen kansainvälisen turvallisuuden¹⁵.
 - 2.2 Samoin kuin kohdissa 1.1-2.1, mutta sisältäen myös **e-kirjojen** kopioinnin / **e-kirjojen** JK-lainojen rojalit, kuten tuleva kirjastouudistus Suomessa¹⁰ edellyttää, jossa lain JK-paperikirjalainoja koskevat rojalit säädetään koskemaan myös **e-kirjolainoja**.
 - 2.3 Samoin kuin kohdissa 1.1-2.2, mutta sisältäen myös tapaukset, joissa ulkomainen JK-asiakas hyödyntää MDO / STOLICLUX⁷ -palvelua Suomen **e-kirjaston**¹¹ kautta (perustetaan myöhemmin); samalla tavalla kuin Norjan¹² ja Australian¹³ **e-kirjastoissa**.

¹ <https://www.slideshare.net/SSIMeetup/selfsovereign-identity-and-the-mydata-model-from-finland-antti-jogi-poikola> <https://www.computerweekly.com/news/252463475/Self-sovereign-ID-key-to-data-privacy>

² <https://www.upcodeworld.com/portfolio/vamk/>

³ <https://datasovereignty.org/2021/01/18/when-you-invent-the-ship-you-invent-the-shipwreck/>

⁴ <https://www.evernym.com/blog/gentle-introduction-verifiable-credentials/>

⁵ https://www.accessiblebooksconsortium.org/news/en/2021/news_0006.html
https://www.wipo.int/marrakesh_treaty/en/

⁶ <https://bit.ly/oeBook4NGILedger> ⁷ <http://bit.ly/oeBookHHProject>

⁸ <https://www.helsinkikanava.fi/fi/web/helsinkikanava/player/vod?assetId=95382677>

⁹ <https://www.creativepassport.net/>

¹⁰ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_9+2021.aspx

¹¹ <https://sdp.fi/fi/blog/sdpn-eloranta-ja-viitanen-eduskunnan-joululahjoja-kulttuurille-ja-lukutaidolle/>

¹² [https://en.wikipedia.org/wiki/National_Library_of_Norway#Digital_Library_Project_\(Bokhylla_or_NBdigital\)](https://en.wikipedia.org/wiki/National_Library_of_Norway#Digital_Library_Project_(Bokhylla_or_NBdigital)) ¹³ <https://ned.gov.au/ned/> ¹⁴ <https://www.celia.fi/celian-kirjat/>

¹⁵ <https://medium.com/numbers-protocol/blog-post-8-where-capture-app-fits-in-the-digital-asset-landscape-ed35812fed14>

¹⁶ <https://cdt.org/insights/up-next-controlled-digital-lendings-first-legal-battle-as-publishers-take-on-the-internet-archive/>

28.04.2021

Ystävällisin terveisin,

Vladimir Kuparinen

MyData Global Network, Founding Member

www.smartpaper.fi/oe

Tel. +358 40 2508267

02710 Kavallinmäki 15,

Espoo, Finland